

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA ROK 2020

§ 1 Diagnostyka problemów narkomanii

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2020r. określa sposób realizacji zadań własnych gminy wynikających z art. 10 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Program jest zgodny z założeniami Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (Dz.U z 2016 roku, poz. 1492) uwzględniając obszary działania w zakresie przeciwdziałania narkomanii tj.:

- a) działania informacyjne i edukacyjne,
- b) szkolenie kadr,
- c) prowadzenie działań profilaktycznych,
- d) redukcję szkód , rehabilitacja i reintegracja społeczna

oraz zwalczania następstw zdrowotnych używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych tj.:

- a) działania informacyjno-edukacyjne i profilaktyczne.

Program został pozytywnie zaopiniowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na posiedzeniu w dniu 25.11.2019 roku.

Ostatnia dekada XX wieku to sygnały spadku używania nielegalnych substancji psychoaktywnych. Wyniki badań Instytutu Psychiatrii i Neurologii (ESPAD) oraz Fundacji CBOS (Młodzież) wskazały zmniejszenie się rozpowszechnienia używania narkotyków w latach 2003-2008. Te pozytywne tendencje zostały jednak skonfrontowane w ciągu ostatnich lat z nowymi wyzwaniami, spośród których najbardziej widocznym społecznie stał się problem obrotu nowymi substancjami psychoaktywnymi, powszechnie nazywanych w Polsce „dopalaczami”.

Z Raportu Wojewódzkiego 2011 „Monitorowanie problemu narkotyków i narkomanii na terenie Województwa Wielkopolskiego” wynika, że wśród uczniów w wieku 15 i 16 lat nastąpił spadek używania konopi, leków, LSD oraz stabilizację w przypadku innych substancji. W grupie młodzieży w wieku 17-18 lat także nastąpił spadek lub utrzymała się stabilizacja rozpowszechnienia używania substancji, z wyjątkiem ekstazy, której

rozpowszechnienie używania wzrosło. Zaobserwowano spadek dostępności w grupie młodszej młodzieży z wyjątkiem leków - tu zaobserwowano kontynuację trendu wzrostowego.

Badania jakościowe zrealizowane w Poznaniu wśród młodych konsumentów narkotyków, pozwoliły na przybliżone określenie specyfiki wielkopolskiej sceny narkotykowej.

Główną grupę użytkowników środków psychoaktywnych tworzą młodzi ludzie z kręgu kultury clubbing'u i kultury masowej, biorący inne środki niż heroina. W tej grupie znajdują się osoby o względnie wysokiej pozycji społecznej, pracujące, uczące się lub łączące naukę z pracą.

Marihuana, obok alkoholu i papierosów, staje się trzecim pod względem popularności środkiem psychoaktywnym, traktowanym przez młodzież nie jako narkotyk, ale „naturalne zioło”. Nowym, bo dotychczas w badaniach nie uchwyconym zjawiskiem jest łączenie marihuany lub tabletek z alkoholem. Groźnym i można mieć obawy, że narastającym zjawiskiem jest palenie heroiny, środka o bardzo dużym potencjale uzależniającym. Policja odnotowuje coraz częstsze przypadki celowego używania GHB oraz innych substancji chemicznych, określanych mianem „tabletki gwałtu”.

Obserwuje się także nasilanie niepokojącego zjawiska prowadzenia pojazdów mechanicznych pod wpływem środków psychoaktywnych.

Liczba nieletnich mieszkańców Wielkopolski, zamieszanych w przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, jest największa w Polsce – w całym 2011 roku ujawniono tutaj łącznie 4.440 nieletnich. W przypadku pełnoletnich osób podejrzanych o naruszenie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii województwo wielkopolskie zajmuje czwarte miejsce w Polsce. Podobnie jak w całym kraju, najbardziej zagrożona jest stolica regionu – Poznań. Zdecydowaną większość czynów karalnych popełnionych przez nieletnich ujawniono w aglomeracjach miejskich.

W październiku 2012 roku na terenie województwa wielkopolskiego odbyło się badanie w środowisku młodzieży szkolnej w oparciu o metodologię europejskich badań ankietowych ESPAD, które stanowiło kontynuację ogólnopolskich badań realizowanych w 2011 roku. Badaniami ankietowymi objęto uczniów klas trzecich szkół ponadgimnazjalnych (15-16 lat) oraz uczniów klas drugich ponadgimnazjalnych (17-18 lat). Ze sporządzonego raportu wynika, że wśród uczniów na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia eksperymentowania znajdują się marihuana i haszysz, a na drugim leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza. Wśród gimnazjalistów na trzecim miejscu znalazły się substancje wziewne, a następnie LSD lub inne halucynogeny oraz kokaina.

W starszej grupie na trzecim miejscu znajduje się amfetamina, a na kolejnych substancje wziewne, kokaina, LSD lub inne halucynogeny.

Zwrócono uwagę na bardzo niskie, mieszczące się w wąskim przedziale (od 3,4% do 1,8%) rozpowszechnienie używania narkotyków w zastrzykach. Szczególny niepokój budzi natomiast dość znaczny odsetek młodzieży eksperymentującej z alkoholem w połączeniu z lekami (9% w młodszej grupie i 10,6% w starszej).

Niepokojącym zjawiskiem jest rynek „dopalaczy”, które są czwartą najczęściej stosowaną przez młodzież używką. Większość osób zażywających te substancje nic nie wie o ich składzie chemicznym czy efektach ubocznych. Tymczasem około ¼ po ich zażyciu odczuwa problemy z oddychaniem oraz duszności. Wiek pierwszego kontaktu z dopalaczami to średnio około 17 lat. Badane osoby mieszkają w dużych miastach, mają niskie zarobki, są na utrzymaniu rodziców, uczą się, studiują lub dopiero rozpoczynają karierę zawodową (badania zrealizowane w ramach międzynarodowego projektu I-TREND).

Istnieje uzasadniona obawa, że konsumpcja dopalaczy będzie się zwiększać, gdyż rośnie rola Internetu i internetowych sklepów jako dostarcycieli tych substancji. Z badań wynika jednak, że sprzedaż internetowa nie zastąpiła sprzedaży detalicznej. Kolejnym źródłem zaopatrzenia są dilerzy, którzy oferują „dopalacze” obok tradycyjnych narkotyków. W niektórych miastach „dopalacze” sprzedawane są na telefon z dowozem.

Należy jednak podkreślić, że według Eurobarometru (badania sondażowe Parlamentu Europejskiego), odsetek osób, które miały kiedykolwiek w życiu kontakt z „dopalaczami” w Polsce pozostał w 2014r. na tym samym poziomie co w 2011r. (9%). Kilka krajów europejskich odnotowało duży wzrost procentowy osób eksperymentujących z tymi substancjami psychoaktywnymi: Irlandia o 6 punktów procentowych (22%), Francja o 7 punktów procentowych (12%), Hiszpania o 8 punktów procentowych (13%).

Na terenie gminy Borek Wlkp. funkcjonuje punkt konsultacyjny, do którego mogą zgłaszać się osoby mające problem z alkoholem, substancjami psychoaktywnymi oraz ich rodziny. Jednak żadna ze spraw prowadzonych przez psychologa i terapeutę w latach 2013r.-2017r. nie dotyczyła problemu narkotyków i „dopalaczy”.

W 2018 roku na terenie Gminy Borek Wlkp. przeprowadzono diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych. Dane uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych wśród trzech grup:

- a) dorośli mieszkańcy,
- b) dzieci i młodzież szkolna,
- c) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Badania- dorośli mieszkańcy

Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że 30% respondentów zapaliło pierwszego papierosa powyżej 18 roku życia. Warto jest zauważyć, że 34% badanych nigdy nie paliło. Kolejne 23% mieszkańców wskazało na wiek między 16 a 18 rokiem życia, a pozostałe 12% na między 13 a 15 r.ż.

Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytano mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym, skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi. 71% respondentów uważa, że e-papierosy są tak samo szkodliwe, jak klasyczne papierosy. Aczkolwiek, 12% uważa, że są one mniej szkodliwe niż tradycyjne papierosy. 10% badanych jest przeciwnego zdania, stwierdzając, że mają one gorszy wpływ na zdrowie człowieka niż tradycyjne papierosy.

Kolejnym badanym obszarem były narkotyki i dopalacze. Pytania dotyczyły m.in. osób je zażywających w najbliższym środowisku. 29% respondentów wykazało, że zna od 2 do 5 osób zażywających substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze. 49% badanych deklaruje przeciwnie. 12% badanych zna jedną osobę a 3%, zna ponad 10 osób, które mogą mieć problem z uzależnieniem od narkotyków lub dopalaczy.

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się marihuana i haszysz – 31% respondentów zna osoby, które przyjmują te substancje. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w społeczeństwie istnieje szeroko rozpowszechnione przekonanie o nikłej szkodliwości marihuany (najczęściej przyjmuje się ją poprzez palenie suszu). Kolejne, co do popularności okazały się dopalacze – 13% badanych przyznało, że biorą je osoby z ich otoczenia. Te rodzaje substancji są szczególnie niebezpieczne ze względu na brak wiedzy na temat konsekwencji ich przyjmowania oraz bardzo łatwą dostępność w sklepach internetowych.

Badania- uczniowie

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są one wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano uczniów z gminy Borek Wielkopolski, czy kiedykolwiek próbowali papierosa, oraz w jakich okolicznościach. Inicjację nikotynową ma za sobą 7% uczniów SP 4-6; 14% uczniów klas SP 7-8%; 33% gimnazjalistów i 67% najstarszych uczniów.

Najczęściej wskazywaną przez starszych uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP 7-8: 13%; GIM: 14%; PONADGIM: 46%). Najmłodszych uczniów wydaje się ten problem nie dotyczyć (93%).

Spora część uczniów z gminy Borek Wielkopolski, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP 4-6: 98%; SP 7-8: 95%; GIM: 87%; PONADGIM: 67%).

Uczniowie najmłodszych klas podstawowych prawie w większości oceniają, że ich koledzy raczej nie palą lub pali tylko kilka osób (łącznie 81%). Inaczej kształtują się wyniki wśród starszych

i najstarszych uczniów. Wśród uczniów klas SP 7-8 podobnie stwierdza już 55% uczniów i 33% uczniów klas gimnazjalnych. Z kolei, aż ponad połowa uczniów klas ponadgimnazjalnych (63%) deklaruje, że w ich otoczeniu znajduje się więcej niż 20 osób, które palą papierosy. Przeciwnego zdania jest już tylko 3% uczniów.

Wyniki badań wskazują, że generalnie badani uczniowie nie przejawiają problemów związanych z próbami przyjmowania narkotyków lub dopalaczy: SP 4-6: 98%; SP 7-8: 100%; GIM – 95%; PONADGIM,97%.

Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to głównie marihuana (GIM – 3%; PONADGIM – 3%) i dopalacze (GIM – 5%). Powyższe wartości jednak odzwierciedlają pojedyncze deklaracje uczniów, ponieważ zdecydowana większość badanych wskazała, że ten problem ich nie dotyczy (SP 4-6: 97%; SP 7-8: 97%; GIM – 95%; PONADGIM – 97%).

Na pytanie: „Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?” uczniowie w większości odpowiedzi deklarowali, że ten problem ich nie dotyczy: SP 4-6: 99%; SP 7-8: 99%; GIM: 93%; PONADGIM: 89%.

Zdecydowana większość uczniów klasy podstawowych (SP 4-6: 93%; SP 7-8: 99%), klas gimnazjalnych (92%), jak i ponadgimnazjalnych (90%) nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych	KL. 4-6 SP		KL. 7-8 SP		KL. GIM		KL. PONADGIM	
	Zgadza m się	Nie zgadza m się	Zgadza m się	Nie zgadza m się	Zgadza m się	Nie zgadza m się	Zgadza m się	Nie zgadza m się
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki	26%	74%	26%	74%	25%	75%	18%	82%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	9%	91%	6%	94%	11%	89%	18%	82%
Od dopalaczy można się uzależnić tak samo jak od narkotyków	67%	33%	80%	20%	83%	17%	80%	20%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni	24%	76%	12%	88%	30%	70%	28%	72%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole	12%	88%	21%	79%	42%	58%	61%	39%

Podstawowe cele Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii

Najważniejszym celem jest zapobieganie uzależnieniom oraz problemów związanych z używaniem narkotyków , dążenie do likwidacji aktualnie istniejących poprzez kreowanie lokalnej polityki w oparciu o założenia ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Celem jest także podniesienie świadomości społeczeństwa o skutkach uzależnień oraz promocja zdrowego stylu życia wśród mieszkańców gminy Borek Wlkp.

§ 3
Zadania realizowane w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii

Lp	Cel szczegółowy	Nazwa zadania	Planowane działania do realizacji zgodnie z art. 10 ust.1 ustawy przeciwdziałaniu narkomanii i celem Narodowego Programu Zdrowia	Realizatorzy	Termin realizacji
1.	Ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych osób uzależnionych	Zwiększenie dostępności i skuteczności terapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych	Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego, w tym prowadzenie kontaktu indywidualnego zarówno z osobami uzależnionymi i zagrożonymi uzależnieniem oraz członkami ich rodzin.	Gmina Borek Wlkp. GKRPA	I-XII
			Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego	GKRPA	I-XII
			Organizowanie i finansowanie szkoleń dla członków GKRPA oraz Zespołu Interdyscyplinarnego, grup zawodowych i specjalistów zajmujących się problemem uzależnień	Gmina Borek Wlkp. GKRPA, Firma zewnętrzna	I-XII
2.	Ograniczenie negatywnych zjawisk i zaburzeń życia rodzinnego na skutek problemów narkotykowych i przemocy w rodzinie	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkotykowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.	Udzielanie w ramach Punktu Konsultacyjnego porad z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz rozwiązywania problemów narkotykowych	Gmina Borek Wlkp. GKRPA	I-XII
			Organizacja i finansowanie wypoczynku letniego/zimowego z programem terapeutycznym lub profilaktycznym dla dzieci i młodzieży	Gmina Borek Wlkp. Placówki oświatowe	I-II VI-VII
			Wspieranie procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie (Niebieskie Karty)- współpraca z policją, M-GOPS oraz Zespołem Interdyscyplinarnym	GKRPA	I-XII

			Zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla członków rodzin z problemem narkotykowym, nikotynowym oraz dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, w tym dofinansowanie działalności specjalistycznych miejsc pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie	Gmina Borek Wlkp. GKRPA	I-XII
3.	Zwiększenie świadomości szczególnie dzieci i młodzieży na temat zagrożeń wynikających z sięgania po narkotyki i nikotynę	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjno-edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów narkotykowych i nikotynowych w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych	Organizacja i finansowanie programów profilaktycznych w szkołach	Gmina Borek Wlkp. GKRPA Placówki oświatowe, Firma zewnętrzna	I-VI IX-XII
			Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do rodziców	Gmina Borek Wlkp. GKRPA Placówki oświatowe	I-XII
			Organizowanie i finansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych dla nauczycieli, pedagogów, rodziców, członków GKRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego, pracowników służb społecznych, policji, kuratorów sądowych, osób pracujących na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin.	Gmina Borek Wlkp. GKRPA Placówki oświatowe, Firma zewnętrzna	I-XII
			Organizowanie i finansowanie konkursów o tematyce uzależnień	Gmina Borek Wlkp. GKRPA Placówki oświatowe	I-VI IX-XII

			Organizacja działań kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych promujących zdrowy styl życia	Gmina Borek Wlkp. GKRPA Placówki oświatowe	I-XII
			Wzbogacanie oferty pozalekcyjnych zajęć sportowych w celu utrwalenia wzorca aktywnego spędzania czasu wolnego, tworzenie warunków do realizacji tych form.	Gmina Borek Wlkp. GKRPA Placówki oświatowe	I-VI IX-XII
			Organizowanie programów oraz przedstawień profilaktycznych dla dzieci i młodzieży	Gmina Borek Wlkp. GKRPA Placówki oświatowe	I-VI IX-XII
			Prowadzenie medialnego systemu informacji o działaniach podejmowanych na terenie gminy w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, m.in. w Magazynie Samorządowym.	Gmina Borek Wlkp. GKRPA	I-XII
4.	Tworzenie bazy organizacyjnej dla realizacji programów rozwiązywania problemów uzależnień	Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień	Kontynuowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, zajmującymi się aktywizacją środowisk lokalnych na rzecz integracji społecznej osób uzależnionych od narkotyków oraz ich rodzin	Gmina Borek Wlkp. GKRPA	

§ 4

Zasady finansowania realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii

1. Środki na finansowanie Programu pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Są ujęte w budżecie gminy w dziale 851 „Ochrona zdrowia”, rozdział 85 153 „Zwalczanie narkomanii”.